

מסע תת-עורי - אֲנַחְנוּ, הדור השני

מאת איילה רהב

דור שני

אֲנַחְנוּ,

הדור השני.

גֶּשֶׁר מֵעַל תְּהוֹם הַשְּׁבָרוֹן

שֶׁל הַדּוֹר הָרִאשׁוֹן,

פְּלֵא בְּרִיאָה מְקוֹמִי.

קִשְׁת עוֹטֶטֶפֶת אֶת הַיָּגוֹן,

סְדוּקָה בְּשֶׁבֶר תַּת עוֹרִי.

שֶׁמֶשׁ יָם תִּיכּוֹנִית.

צָהָב הַטְּלָאִי נָמַס,

נִתַּךְ אֶל הַדָּם

כְּמַחְזוֹר מְהַסֵּס,

וּמְדַלֵּל, מִתְפַּזֵּר בְּנוֹ

לְכָל תָּא.

לֹא מִתְאִים לַתְּכָלִית.

בְּאֶקְרָאִי פֶגְשׁנוּ

בְּתֵאוּמִים

תַּת עוֹרֵיִים.

אֶת. אֶתָּה.

וּכְלָל לֹא יִדְעֵנוּ. אֲנַחְנוּ

סְפוּרִים מְקַבְּלִים.

רַבִּים הַתִּיאוּרִים

מֵאוֹתָם זָרְמִי מֵעַמְקִים.

כָּלֵנוּ מְגֻשָּׁשִׁים
תַּחַת אוֹתָם עֲנָנִים.
טְעוּנִים
בְּסוֹדוֹת יְלָדוֹת נִסְתָּרִים,
מִבְּלָבָלִים
מֵאֲשַׁמֵּת הַנִּיצוּלִים,
וּבִתְרַגְלֵי הַחֲשָׁבוֹן שֶׁלֹּא נִגְמַר
אִין שׁוּרָה תַּחְתּוֹנָה.
מֵאֲתָרִים בְּאַחֲרִים
אֶת הַלְּבָבוֹת
הַכְּמֵהִים בְּגִלֵי גַעְגּוּעִים
זֵהִים, לָמָּה שֶׁלֹּא הָיָה.
בְּכָלֵנוּ מִקְפָּלֶת
אוֹתָהּ זֵוִית הַהֲתַעַקְמוֹת
שֶׁל עַמּוּדֵי הַשְּׁדָרָה,
הַנוֹטִים מִמְּסֻלּוּלָם
מִמְשָׁקֵל הַמִּשָּׂא הַמְרֻשָּׁת
בְּנוֹ וּמְלִיקוּק פְּצָעִים

לֹא לָנוּ.
שְׁבוּיִים הַהוֹרִים הַשׁוֹרְדִים,
אוֹדִים מוֹצְלִים,
שֶׁהִבְלִיחוּ אוֹתָנוּ, גָּצִים לוֹהֲטִים,
בְּאוֹתוֹ מְרַקָּם,
אִם כִּי שׁוּנִים, וְגַם כֵּן מְעֵטִים.

אֲנַחְנוּ,
הַסְּלִיל הַכָּפוּל.
יְלָדֵי הַבְּטָחַת הַמְּפֹלֵט.
זְכוּךְ לְעוֹלָם מִתְרַבֵּת.
הַגֶּשֶׁר הַצָּר בְּפִיצוּל
בֵּין יַעוּד הוֹרֵינוּ
לְהַשְׁתַּקֵּם, לְסִיּוּטֵי
עֲבָרִים הַמְּדַמִּים.
הַרִיקוּד שְׁלֵנוּ, טַנְגוּ הַגְּנוֹת.
הֵם עָלֵינוּ שׁוֹמְרִים
בְּשִׁתִּיקוֹת,
אֲנַחְנוּ עוֹטְפִים
אוֹתָם בְּאוֹר יְקָרוֹת.
אִיךָ נִדַע אֶת אֱלֹהִים שְׁלֵנוּ,
כְּשֶׁהֵם, מְשַׁלְּהֵם, כְּרוּכִים
בְּתַפְלִין שֶׁל אֲבָדוֹן,
כְּבָר גְּרוּשִׁים,
וְאָנוּ שְׁבוּיִים
בְּחֻלָּל שְׁנוֹתָר מְרוֹקָן.

*

#חוליה

אֲנַחְנוּ,
הָאֶסְמִכְתָּא הַחִיָּה.
הַטְּבַעַת הַשְּׁנִיָּה
בְּשִׁרְשֻׁרַת הַדּוֹרוֹת הַחֲדָשָׁה.

מחרזת היוחסין
בת מאות שנתונים
נקטמה באבחת הצקלון.
בהרף נמחק הפקדון.
השורדים הנצו שרשרת טריה,
ואנחנו החליה הרענה.
חרוזי הבדלח שקופים.
פני רפאים בם משתקפים,
ונופי הארץ על קלפתם חרוטים.
איה נאגד לבבות שותתים
עם חלומות זקופי קומה,
מבלי להינתך במזיגה?

*

#מרקמים

אנחנו
פועמים הפרדות.
סנדלים תנכ"יים
חורטים שייכות
על האדמה החמה.
לנו ארץ זו, הינומה.
הורינו צמח אור
ושרשיו בנו נשבעים.
בחוץ
אנו מתוקים, דעתנים ורועשים,
מרדנים, קשוחים.

אך בפנים קוצניים,
ובבית
שוקעים בין עננים קודרים
וחיוך נדיר.

אנחנו,
שמיכת החיים
העוטפת את ההורים
המעורטלים.
כצבים שנתלש שריונם,
הם מנסים להתנהל בעולם
חשופים גם
במבצר ביתם.
ילדותנו כורכת סביבם
כסות בטחון צעירה,
מגישה אותנו כתרופה
לגונן מתיקות זקנתם.

והיא שעמדה.

*

#כאן

אנחנו
מפאן.
תחנה אחרונה.
הילידים.
תמו הבריחות

וּחְנִיּוֹת זְמַנְיוֹת.

כָּאן הַבַּיִת. מְנוּחָה.

שְׁלַחַן הַשֶּׁבֶת צָפוּף בְּמִשׁוּרָה,
מִשְׁפָּחָה גְרָעִינִית זְעִירָה.
הַרְחֵב בְּאַסּוּפִים לְנוֹחָמָה.
חֶסֶר סְבִים, דוֹדִים, אַחִים,
אַהֲבָה שְׁלֵא הַכְרָנוּ מֵעוֹלָם.
אַךְ גְּדוּשׁ בְּמִסְבִּים שְׁקוּפִים,
בְּבוֹאוֹת דְּהוּיּוֹת מִן הָעֶבֶר,
נֶאֱחָזוֹת בְּמַרְקָם הַמָּכָר.
יֵשׁ מִי שְׁמַגְרוּ אֶת בְּדִידוֹתֵם בְּפִכְחוֹן,
בְּנִשְׂוֹאִין לְקִרְוֵי גוֹרֵל, כְּנֶגֶד הַשְּׂמִמּוֹן.
יֵשׁ שֶׁתְּבַלּוּ אֶת קִדְרוֹת הַזְּכָרוֹן
בְּמִזּוּג פּוֹעֵם, עַז צָבַע וְחֶסֶן
עִם נְצָרִים לְשֶׁרֶשִׁים מְקוּמִיִּים.
בְּרִית מְהוּלָה בְּעֶסֶס דוֹרוֹת מְגוֹנִים.
וְאַחֲרֵים בְּכָלֵל לֹא מְסֻגְלִים.
אַנְחֵנוּ לְכָל אֱלֹה תוֹצְרִים.

כָּאן

חַיִּים בְּפִשְׁטוֹת, בְּצִנִּיעוֹת,
בְּמַעֲרָךְ זְהִירוֹת, אֲגִירָה,
וְתִכְנִית חֶסֶכוֹן לְכָל מִטְרָה.
נִשְׁמָרִים מִפְתּוּי, רְאוּתָנוֹת,
בְּזָבוּז וְנִהְנָתָנוֹת.
כִּי לִפְתַּח הַרְשַׁע רוֹבֵץ.

להפשתו יש להיות מוכנים
ליציאה מהירה מזמנים.

*

#משם

אנחנו,
הצברים.
מכאן,
לא משם של אבדן.
שרשים קטועים
יוצרים כאן משפחה.
"משלנו". מדמה.
עכשו הם קרובים.
ללא קשר דם.
אדמת השם הגדירה,
כאן התקבע שיוכם,
קבץ אותם כחבורה,
במעטפת צמידות חמה.
יחד שותקים, מבינים,
חבוקים במעגל פכחון,
מגוננים, שתפים.
אצולת אותו יגון.
מאותה המאכלת מדממים.
מבפים את עקדת האנשים,
"הגברים, הנשים, הילדות והילדים
שנהרגו, נטבחו, נחנקו, נשרפו
הקרבו, השמדו, בעודם חיים נקברו,

בידי מפלצות הצוררים הארוזים."

אֲנַחְנוּ

לְאַחֲרֵי יְלָדִים תּוֹתָבִים.
אֲמַצְנוּ וְאֲמַצְנוּ סָבִים וְדוֹדִים
נִכְרָכִים בָּהֶם כְּקָרוֹבִים טְבָעִים,
בִּימֵי הַלְדָּת, שְׂמֵחָה, דְּמִדּוּמִים,
הֵם אוֹתָנוּ מְבָרְכִים לְחַיִּים
מְסוּבִים לְשִׁלְחָנוּ הַקָּצֵר בַּחֲגִים,
וְגַם פְּצָעֵיהֶם בָּנוּ נִסְפָּגִים.

אֲנַחְנוּ,

עֲדִים אֲלֵמִים. צוֹפִים
בְּהוֹרִים לְאוֹרֵךְ שָׁנִים
מוֹל מְקַלֵּט הַרְדִּיּוֹ מְצֻטְנָפִים.
נְאֻחָזִים בְּמִדּוֹר לְחִיפּוֹשׁ קָרוֹבִים,
אוֹלֵי יְצוּץ גִּיץ פּוֹעֵם מִתְאִים
מִהַשְּׂרִידִים הַמוֹצֵלִים.

פְּתָאם, בְּאֲמַצֵּעַ יוֹם שֶׁל חוֹל,
מְצַבִּים בְּבֵית נְרוֹת זְכָרוֹן.
אֲזַ צְפִים מִתְהוֹם הַשְּׁבָרוֹן,
נְעֻדְרֵי קֶלְסֵתָר, דְּמוֹת וְצוֹרָה.
וְהוֹרִינוּ, מְקַדְּשִׁים אֶת הַשְּׂכּוֹל,
עֲטוּפִים בְּטִלִּיתוֹת שֶׁל שְׂתִיקָה.
עֵינַיִם כְּבוִיּוֹת, שְׂחִיחוֹת קוֹמָה,

מספר מקעקע, קמטים חרושים
מספרים ספירי געגוע לרפאים
בתוך שגרת התקומה.

כשבגרנו, עם הדור השלישי,
נוסעים לגעת בשם האישי,
כפי שהיה בטרם בשמד הוכתם.
מול כתובות עלומות
אנחנו עוצרים,
מול הריק או דלתות מוגפות,
אי בתי ילדותם?
שואפים ריחות שהתאדו
מבעד לחלונות זרים,
ולא צלחו להטעים
לנו את ניחוחות
מגש הזכרונות.
אדם שלכת, ירק העצים,
מכחול האביב, זהב השקיעות,
שצבעו תקוות וחלומות.
שם חוזר נגון הילדות.
בשפות הזרות של שירי הינקות.

אנחנו
פוסעים בין המחנות, האנדרטות
וגלי העד, דורכים על האדמה
שכבר שנים ארכות,
ממרקת את כתמי קלונה.

קשובים לרחש הרוחות,
נשמות הוריהם הכלואות
בין אדני מרצפות.
מבקשים להבין בנגיעה
את הבלתי נתן להמשגה.

*

#שגרה

אנחנו
משמרים.
מהדקים
בשגרת יום מצמצמת.
בכל חריגה ממנה טמון זרע
פרענות קרבה, מכוונת,
שפיציע כה, ובהרף אחד יקרע
את אחיזתם הקלושה בעולם.
הם השגיחו עלינו בכל יכלתם,
יבשים, מחוממים, שבעים.
לפיתת ברזל של אוהבים.
קבועה, בטוחה, מגוננת,
דבקה בשמור זהיר,
חוסמת לנו צנורות אור.

*

#זהירות

אנחנו
לא.

ולא.

אלו רק אפשרו לגוזלים שלהם לעוף,
השמים היו ודאי הגבול.
אך אנחנו השריון, אמנת בטחון.
צמאון לחיים הוא מתכון לאסון.
לכן עלינו אסורים
מעידות ומכשולים.
התרוצציות מתריסות,
אופנים פוצעים,
בשחיה טובעים,
טיולים מזמני תאונות,
מחנות הנער מרעילים,
וקייטנות שורטות.
מול התהומות הפעורים,
קירות ביתנו מגנים,
כבלינו מנגר מבטיחים.

*

בתאבון

אנחנו
לא רעבים.
אסור להחזיר.
לא בא לי, שמים עדים.
תפל, דלוח ומשמים,
אוי ווי זמיר.
אנינות הטעם שלנו מתעצבת

בין נשיקה לפרוסת לחם,
עטורת עבש ירקרק
בדרך האחרונה לפח,
לנתח עוגה יבש עד נסור,
מרק צלול שכבר הפך עכור,
לנקניק שנותר בו רק זנב גדם,
למבני סרדינים וטונה במזווה, מצטופפים
למרגלות תירס, אפונה, סלסולי פסטה דחוסים,
מבוצרים בשקיות תה, אורז וספר דחוקות,
מאחורי קו ראשון של צנצנות קפה ורבות.
ולצלחות עמוסות כה שאין עוד מקום
וחובה עלינו ללקק עד תם.
הבית נכחד, לא נותרו מתכונים,
פתקים מגומגמים נאספים משכנים.
פיתה בסבוב אנחנו בקלילות גורפים,
משחת החומוס הנדבק בחר,
"איזה זהב מחלקים?" בתור המשתגר
לפלאפל. גרגרי קפה תורכי לכודים,
ממש כמו הפיצוחים התקועים,
מקבעים תלישות
בבית ההרינג והטשולנט.

*

#שומרי הסף

אנחנו

סתתים.

בונים את תשבץ היסורים,

נְדַבֵּךְ אַחַר נְדַבֵּךְ.
מֵיִצְבִּים אֶת מְטֵעַן הַלְבָנִים
בְּמִלּוֹי כָּל מְרוֹחַ,
מִמְשַׁפְּטֵי הָעֲבָדוֹת הַיְבֻשִׁים.
דְּלֵה הַשֶּׁפֶה הַחֲדָשָׁה בְּמִלּוֹת שְׂאוֹל
לְתֹאוֹר מָה שְׂדַעַת אִישׁ לֹא תִסָּבֵל.

אֲנַחְנוּ
מִתְכַּיִּילִים
בְּחוֹשִׁים חַדִּים
אַחַר הַהוֹרִים
לְמִסְעוֹת הַצִּלְלִים.
לֹא צְמַחְנוּ מֵאֲדָנִי בְטוֹן וּבְרָזָל.
יִמּוֹת חֲרִסִינָה דְקִיקָה
שֶׁל תְּכִלִּיתִיּוֹת שְׂגוּרָה
וְגִלִּי חֲשִׁיכָה נְעֻדְרֵי אֶל
הֲרָפִיבוּ אֶת אֲרִיחֵי יְלֻדוֹתֵנוּ
בְּתִשְׁבֹּץ לֹא פְתוֹר גַּם בְּבִגְרוֹתֵנוּ .

עַת לְהֶאֱחֹז וְעַת לְוַתֵּר.

אַף פַּעַם לֹא יִדְעֵנוּ מָה הַפַּעַם יִבְהִיל
אֶת חֶבֶל הַטְּבוֹר הַקּוֹשֵׁר אוֹתָם
בְּלִפְיֵתָה קְפוּצָה, גּוֹפֶם פֶּה, נִפְשָׁם שָׁם.
וְאִז, כְּגַנְבִים בְּלִילָה, הוֹרִינוּ יִשְׁמָטוּ
לְהַפְלִיג לְחֲשֻׁכַת הַיְקוּם הַמְקַבֵּיל.
אִין לְדַעַת הֵיכָן וְלֹאֵן נְעַלְמוּ,

מתי תסוב שוב דלת הסתרים,

איה אלינו יחזרו

ובמי יכו השדים.

רק אלה משם, מנויים

על אותם מסעות צללים,

מזהים, מגונגים ותומכים.

אנחנו,

בשטחי הדמדומים,

על בהונות מהלכים.

כבר בגרסא דינקווא

קברניטים נעדרי חלשה,

את הספינה מנווטים,

לבל תתנפץ בין הצללים.

*

#מנצחים

אנחנו

משואות הנצחה.

בני סגלה.

כנויינו בתעודות הזהות

ממשות את עתידם העשוק

של סבינו ודדינו

שמהם נבחרו שמותינו.

שתי שפות לנו,

בחוץ עברית נטולת דאגות.

מאחורי דלתות מוגפות,
מלים גלותיות.
אצלנו הצברים, בני הפליטים,
מתהפכת לשון האם במבטאים זרים.
אחר הצהרים "דנה קמה דנה נמה"
מחרים ההורים ומדקלמים
הגיות צלולות של ילדים קטנים
בעברית צחה, בנגונים מקומיים.
מיידלע ויינגלע מוסבים,
ידיים גרומות מעלימות מולדת ישנה,
מפני זו החדשה. מעתיקות
מחוברות העבודה אותיות תנכיות
מימין לשמאל,
במחברת ארבע עשרה שורות.

ולעת ערב, מול הקבר הטרי
שנכרה להורינו בבוא יום פקדה,
מתרחבת העברית בבקשה אחרונה.
וחורטת על האבן הקרה בדיו תמציתי
מקום מנוחה אחרון גם
לנשמות שנותרו שם
בשפה גלותית,
אך חובקו כאן לעולם
על מצבה
בישראלית.

*

#תפאורות

אֲנַחְנוּ

צוֹפִים

בְּאוֹר הַיָּרַח הַמְּכֻסָּף
מִבְּעַד לְשִׁלְבֵי הַתְּרִיסִים.
דַּרְכּוֹ מִשְׁתַּקְפִּים קְלִסְתָּרִים
קְפוּאִים שֶׁל קְרוּבִים מֵתִים
שֶׁמַּעַל מִיטוֹתֵינוּ מְמַסְגְּרִים.
מִבְּטֵם הַחֲלוּל, נִצְרַב
בְּנוֹ מִהַקִּירוֹת הַלְּבָנִים,
אֶךְ לְלִבְנוֹ לֹא מִנְתַּב.
בְּבֵית רִיק אֲרוֹן הַמַּזְכָּרוֹת,
כְּמַעַט וְאֵין בּוֹ מוֹרֶשֶׁת וְאוֹת,
תְּכַשִּׁיטִים, פְּמוֹטִים,
כְּלִים, בְּגָדִים,
תְּמוֹנוֹת מְשֻׁפְחוֹתִיּוֹת
חוֹבְקוֹת שֶׁלְחֲנוֹת וְדַמִּיּוֹת.
גְּדוּשִׁים הַמִּדְפִּים בְּרִיק
זִיכְרוֹן שְׁחוֹר מַחְנִיק,
שֶׁדוּוֹקָא הוּא לֹא נִגְזַל
בְּשֵׁד הַשְּׂרָשִׁים.

בְּאוֹר הַיּוֹם, לְעַמַּת זֹאת, מִתְקַבֵּעַת
בְּנוֹ חֲרוֹת צְבָעוֹנִית וְסוֹסְגוֹנִית,
מִתְנוֹפֶפֶת עַל חֲבֵלִי כְּבִיסָה לְדַעַת,
מִתְרִיסָה מוּל מִסְתוֹרִים יְשָׁנִים,

מאשרת קבל עם ריבונות
על בגדי בעלי המרחב הנוכחיים.
כאן אותם לא ישרפו.

אנחנו לא לוינו בבטחה,
את זקני המשפחה
בדרך האחרונה,
בשיבה טובה,
לנוח על משכבם,
כדרך של עולם.
המתים שלנו נותרו קפואים
כבר לפני שבעה עשורים.
הקברים הטריים שאותם אנו פוקדים,
נכרו רק לחיים שנקטעו בטרם עת
ובלעו למעבה האדמה הקולט
את נקטפי השכול המקומיים,
תאונות, מחלות, שורדים עריריים.
ואנחנו - תחליף שארים.

*

תובנות

אנחנו
לא יודעים.
לא מבינים.
לא באמת.
לא עד הסוף.
לאורך השנים.

ובכלל.

מתי הופך הלב המורד לרחום?
כשהאהבה מכילה את בושת הזרות.
בבגרותנו. כשכבר עוצבנו וצולקנו,
את חורון הגלותיות הרחקנו
ואת עצמת האין הבנו.
כשפתחנו את זימי האטום
שגזרנו עלינו מבלי דעת ובינה,
עבותות של חסד השתרגו
מצלקות ומבוכות בסליחה רחומה,
נהרות אהבתנו נכרכו
בחמלה סביב שבריריותם,
מלאו את פערי השתיקה,
השתחוּ לשרידות ולגבורה.

כי בכלנו משקלת השנים
כבר הסכינה ונחלשה,
יתמותנו המשתפת הוזנה
בדורות חדשים, פועמים,
וכלנו צאצאי אהבה.
כשאנחנו נלחמים שהאפר
התת עורי
לא יספג טרי
בנקבוביות הדור השלישי,
ובה בעת מחזקים
את נימי הדם הדקיקים,

הרוקמים את לוח לבם לחליות
השרשרת הממזגת משתי האצטדות.

דוקא ילדינו, נחמת השורדים
בשבריריות השנים,
מבקעים את המצור על לבות הסבים,
מדשנים בקולם החסון
של השילשים והריבועים
את דברי אותם הימים.
מטביעים לתוך עבודות שרשים
נדבכים ממגרות השתיקה של השורדים,
מנתצים את החומות בין הפצעים
שלא באמת מגלידים,
מקבעים את נצחון דויד על גולית.
כך עובר שרביט המושכים
למחזיקים הבאים בדגל
הספורים שנאלמו בתוך שפתיים חשוקות
או ספרו כעבדות מתמצות.
למען לא יהא הפל הכל,
למען לא תשקע השמש אל תוך הסבל,
ותזרח השמש בתקוה,
ואל מקום שהולכים נחלי השנאה,
הם לא ישובו לקת.

*

#שליחי זכרון

אֲנַחְנוּ

רוֹקְמִים אֶת הַרְסִיסִים הַמְקַעְקָעִים
שֶׁל חַיֵּי הַשׁוֹרְדִים
לדַפִּים הַהוֹלְכִים
וּמִתְכוּוְצִים בְּסִפְרֵי דְבָרֵי הַיָּמִים
כְּדֵי שֶׁעַל כִּנְפֵי הַזְּמַן יִשְׁאָרוּ טְבוּעִים.

רָצַף רַעְנָן נֶעַ כְּעֵת עַל מְסִילַת הַדּוֹרוֹת.
וְהוּא כִּבְרַת הַשְּׁלִישִׁי לְתַלְפִּיזוֹת,
שֶׁשֶׁנֶּאֱמָר נִגְפָה מִפְּנֵיו. כָּאֵן, בְּאַרְץ מוֹלְדָתוֹ,
תַּחַת שָׁמַיִם יָם תִּיכּוֹן,
שְׂרָשֵׁי הָאֲדָמָה הַחוֹבֶקֶת,
כְּרוּכִים סְבִיב רַגְלָיו,
וְעִנְפָיו וְחוֹטְרָיו
מִתְמַתְחִים אֶל עַל בְּאוֹן
מִיִּצְבֵּי זְקִיפּוֹת נֶצְחוֹן.

אֲנַחְנוּ.

דוֹר שְׁנִי.

הַתְּזַמְרֵת תִּמְשִׁיךְ לְנֶגֶן,
וְשִׁירָה יִצְרָב.